

DOI: 10.55643/fcaptr.3.56.2024.4371

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ

Уляна Гузар

к.е.н., доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна;
 e-mail: ulyana1@ukr.net
 ORCID: [0000-0003-0004-1462](https://orcid.org/0000-0003-0004-1462)
 (Corresponding author)

Андрій Голод

д.е.н., професор кафедри туризму, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0001-9022-3475](https://orcid.org/0000-0001-9022-3475)

Марія Паска

д.в.н., професор, завідувачка кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0002-9208-1092](https://orcid.org/0000-0002-9208-1092)

Наталія Петришин

к.т.н., доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна;
 ORCID: [0000-0001-7974-0308](https://orcid.org/0000-0001-7974-0308)

Ольга Тесля

к.т.н., доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна;
 ORCID: [0009-0003-4533-6528](https://orcid.org/0009-0003-4533-6528)

Максим Тихоновський

аспірант кафедри туризму, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Львів, Україна;
 ORCID: [0009-0005-0888-2110](https://orcid.org/0009-0005-0888-2110)

Received: 05/03/2024

Accepted: 12/06/2024

Published: 30/06/2024

© Copyright
 2024 by the author(s)

This is an Open Access article distributed under the terms of the [Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена дослідженню трансформаційних процесів розвитку індустрії гостинності в Україні на сучасному етапі. Об'єктом дослідження є трансформаційні процеси, які вплинули на розвиток індустрії гостинності впродовж 2010-2023 років. Виявлено, що основними причинами бурхливого розвитку індустрії гостинності у ХХ ст. є чинники середовища, серед яких економічні, соціальні, демографічні чинники та безпекові. Проаналізовані чинники трансформації індустрії гостинності на базі наявних статистичних даних, які чітко вказують на зміни, що відбувалися на сучасному етапі розвитку галузі. Одними з головних чинників, які мають опосередкований вплив на розвиток індустрії гостинності, є економічні чинники, адже невеликі коливання в економіці можуть змусити людей витратити менше чи більше в індустрії гостинності. Виявлено, що в результаті зростання кількості населення, а відповідно коефіцієнту природного приросту, збільшується потенціал гостинності, а саме кількість гостей, нарощування трудових ресурсів, підвищення ефективності діяльності, прибутковості закладів гостинності. Досліджені міжнародні чинники впливу на розвиток індустрії гостинності, які відіграють значну роль у формуванні бюджету країни та її інвестиційної привабливості. Здійснено аналіз трансформаційних процесів розвитку індустрії гостинності на основі статистичної інформації щодо підготовки кваліфікованого персоналу в закладах освіти, а також запропоновані авторське тлумачення економічної категорії «безпека індустрії гостинності» та модель формування інституційного середовища в індустрії гостинності в умовах кризи. Результати дослідження можуть стати підґрунтям при розробленні стратегії розвитку індустрії гостинності в Україні в умовах виходу із кризи та розв'язанні питань, пов'язаних із управлінням ризиками.

Ключові слова: аналіз, трансформація, індустрія гостинності, економіка, демографія, безпека, інституційне середовище, підготовка персоналу

JEL Класифікація: O11, P47, I21

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення росії в Україну похитнуло не лише європейський порядок безпеки, але й світовий та зруйнувало теорії економіки, які базувалися на взаємодопомозі, взаємному зацікавленні в процвітанні та підвищенні рівня достатку. У результаті сьогоднішні реалії призводять до формування нових економічних відносин, які базуватимуться насамперед на безпеці та побудові нової трансформаційної моделі індустрії гостинності, що передбачає перехід на інший рівень функціонування галузі в період невизначеності.

Початок трансформаційних процесів наприкінці 1980-х рр. негативно вплинув на економічний стан України і, відповідно, на розвиток індустрії гостинності, адже відбувався під дією внутрішньої замкнутості та функціонування поза світовою конкуренцією, нестабільного політичного середовища [1]. Розбудова індустрії гостинності відбувалася під впливом різноманітних чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ, що зазнали значної трансформації під дією певних умов функціонування, серед яких кризові періоди.

За результатами дослідження Тарасюк Г. М. та П'янкova В. С. визначено періоди становлення індустрії гостинності в Україні, а саме: час «радянського сервісу»;

1991–2004 рр. – пострадянський етап; 2005–2013 рр. – період відродження гостинності; 2014–2016 рр. – час стагнації; 2016–2019 рр. – період розквіту національної індустрії гостинності; 2020–2021 рр. – ковідний і постковідний період; 2022 р. – соціально свідомий адаптаційний етап управління розвитком суб'єктів гостинності до реалій воєнного часу [2].

Індустрія гостинності, на відміну від інших галузей, найбільш чутлива до впливу факторів середовищ і непередбачуваних обставин.

Практичні результати цього дослідження, а саме статистичний аналіз трансформації чинників екзогенного та ендогенного характеру, допоможуть сформулювати актуальну стратегію розвитку індустрії гостинності в умовах виходу з кризи.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Індустрія гостинності є відносно новим об'єктом наукових досліджень. Окрім того, у вітчизняних наукових джерелах автори нечітко вказують розуміння поняття «індустрія гостинності», адже одні ототожнюють її з індустрією туризму, інші – виокремлюють, як її складову. Питання щодо аналізу трансформаційних чинників розвитку індустрії гостинності з урахуванням нових викликів є практично не дослідженим. Thang Quyet Nguyen [3] аналізує вплив освітнього чинника на розвиток індустрії гостинності, проте не враховує економічних, політичних факторів впливу.

Аналіз чинників впливу на ефективність персоналу в закладах готельно-ресторанного бізнесу досліджував Omar Jawabreh [4], проте дослідник не врахував, яким чином група факторів зовнішнього середовища впливає на діяльність закладу загалом.

Аспекти функціонування закладів індустрії гостинності й туризму відображені в працях Давидової О. Ю., яка зосереджує свої наукові дослідження на актуальних передумовах ресторанного бізнесу [5], проте не аналізуючи діяльності готельних підприємств і впливу теперішніх чинників на передумови їхнього розвитку. Онищук Н. В. характеризує розвиток індустрії гостинності в Україні та світі [6], проте лише з позиції міжнародних чинників впливу та частково економічних, аналізуючи готельний бізнес і туристичний.

Юлія Шевчук [7] досліджує критичний характер впливу факторів зовнішнього середовища на розвиток готельного господарства, враховуючи лише економічну й фінансову складові. А. Гуменюк [8] у своїх дослідженнях виокремлює різні категорії факторів впливу на розвиток сфери гостинності, зокрема фінансово-економічний, соціальний, державного управління, безпеки та екології. Проте автор не враховує чинника підготовки кваліфікованого персоналу та не дає конкретних статистичних даних, які б чітко показали тенденцію розвитку індустрії гостинності з урахуванням згаданих вище чинників.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є аналіз процесів та особливостей розвитку індустрії гостинності в Україні й визначення перспектив її розвитку в сучасних умовах.

Для досягнення мети поставлені такі завдання:

- здійснити класифікацію екзогенних та ендогенних чинників, які впливали на розвиток індустрії гостинності в період 2010-2023 рр.;
- проаналізувати економічні, соціально-демографічні та безпекові чинники впливу на розвиток індустрії гостинності з урахуванням статистичних даних;
- дослідити вплив чинника підготовки кваліфікованого персоналу в закладах освіти для ефективної діяльності закладів індустрії гостинності;
- запропонувати модель формування інституційного середовища в індустрії гостинності в умовах кризи.

МЕТОДИ

Об'єктом дослідження є трансформаційні процеси, які вплинули на розвиток індустрії гостинності впродовж 2010-2023 років. Робоча гіпотеза дослідження передбачає здійснення первинного аналізу стану індустрії гостинності в

Україні на основі статистичної інформації, який допоможе сформувати якісну стратегію розвитку гостинності в умовах виходу із кризи.

У статті використаний класифікаційний метод для з'ясування зв'язків і закономірностей розвитку індустрії гостинності. Застосований один із методів документальної інформації, а саме – класифікації офіційних документів, що дало змогу сформувати інституційну складову підготовки фахівців індустрії гостинності й туризму у вищих навчальних закладах України.

Результати сформовані на основі статистичного методу – обробки статистичної інформації щодо економічних, соціально-демографічних, безпекових та інституційних чинників впливу на розвиток індустрії гостинності в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Основними причинами бурхливого розвитку індустрії гостинності у ХХ ст. є чинники середовища, серед яких економічні, соціальні, демографічні чинники, міжнародні та інфраструктурні. Варто зазначити, що класифікація чинників трансформації індустрії гостинності на різних етапах відрізняється. Тому пропонуємо здійснити первинний аналіз стану індустрії гостинності України в період 2010-2023 рр. на основі впливу екзогенних та ендогенних чинників.

Групи екзогенних та ендогенних чинників чинять різний вплив на розвиток індустрії гостинності. Так, на фактори зовнішнього середовища заклади індустрії гостинності суттєво не можуть впливати, а тому мають пристосовуватися до умов, які виникають. Відповідно, на чинники внутрішнього середовища підприємства індустрії гостинності можуть впливати завдяки чітко сформованій стратегії розвитку та ефективній системі комунікацій. Так, серед базових чинників зовнішнього середовища, які варто проаналізувати впродовж 2010-2023 рр., слід виокремити економічні, соціально-демографічні та безпекові (Табл. 1).

Таблиця 1. Зовнішні та внутрішні чинники впливу на розвиток індустрії гостинності в період 2010-2023 рр. (Джерело: складено на основі [9])

Групи чинників	Базові чинники	Базові показники
Екзогенні (зовнішні) чинники	Економічні	Рівень інфляції, доходи населення, фіскальна, грошово-кредитна політика
	Соціально-демографічні	Кількість, структура та рух населення, якість і стиль життя, національні особливості й менталітет
	Безпекові	Кількість в'їзних та виїзних туристів, кількість обслуговуваних гостей у закладах готельно-ресторанного бізнесу
Ендогенні (внутрішні) чинники	Конкуренція	Рівень конкуренції в галузі
	Споживачі (гості)	Кількість постійних і потенційних гостей (туристів), сегментація
	Персонал	Підготовка кваліфікованого персоналу в індустрії гостинності

На нашу думку, характеристику чинників трансформації індустрії гостинності варто аналізувати на базі наявних статистичних даних, які чітко вказують на зміни, що відбувалися на сучасному етапі розвитку галузі.

Економічні чинники. Одними з головних чинників, які мають опосередкований вплив на розвиток індустрії гостинності, є економічні чинники, адже невеликі коливання в економіці можуть змусити людей витратити менше чи більше в індустрії гостинності.

Такі економічні фактори, як інфляція, безробіття, рецесія, економічна нестабільність, доходи населення безпосередньо впливають на гостинний бізнес. Коли економіка на підйомі, люди віддають перевагу розкішним готелям, ресторонам, які приносять більше прибутку. Якщо доходи зменшуються, то вони намагаються обмежити витрати на подорожі, відпочинок. Якщо економічна ситуація в країні стабільна, то більше гостей будуть зацікавлені відвідати заклади гостинності.

Одним із основних економічних чинників впливу на розвиток індустрії гостинності в Україні є інфляційні процеси. Саме зростання рівня інфляції є однією з багатьох змінних, що можуть кардинально змінити спосіб ведення бізнесу, становище галузі загалом. Інфляція (від лат. inflatio – роздуття) означає тривале зростання загального рівня цін, що відображує зниження купівельної спроможності грошової одиниці [10]. Індекс споживчих цін (індекс інфляції) є показником зміни в часі цін і тарифів на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання. Розрахунок ІСЦ проводять на базі даних про зміни цін, одержаних шляхом щомісячної реєстрації цін і тарифів на споживчому ринку, і даних про структуру споживчих грошових витрат усього населення, отриманих за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств [11].

Інфляція має прямий вплив на розвиток гостинності як такої, адже зростання цін на продукти харчування, зниження заробітної плати, дефіцит робочої сили впливають на прибутковість закладів гостинності, якщо неефективно керувати цими процесами. Одним із найбільш безпосередніх наслідків інфляції для індустрії гостинності є зростання витрат. Зі зростанням цін на товари й послуги готелі та ресторани можуть мати вищі витрати на їжу, напої та інші товари, необхідні для функціонування підприємства. Це може призвести до підвищення цін на послуги або зниження норми прибутку для закладу.

Динаміка індексу споживчих цін упродовж 2010-2023 рр. (Рис. 1) показує коливання показника впродовж кризових періодів. Так, перше стрімке зростання інфляції відбулося 2015 року (143,3%) внаслідок воєнних дій росії на сході України [12], друге – 2022 року (126,6%, відбулося зростання на 15% порівняно з 2021 р.) на тлі повномасштабної війни росії проти України. На кінець листопада 2023 року індекс інфляції в Україні становить 104,4%.

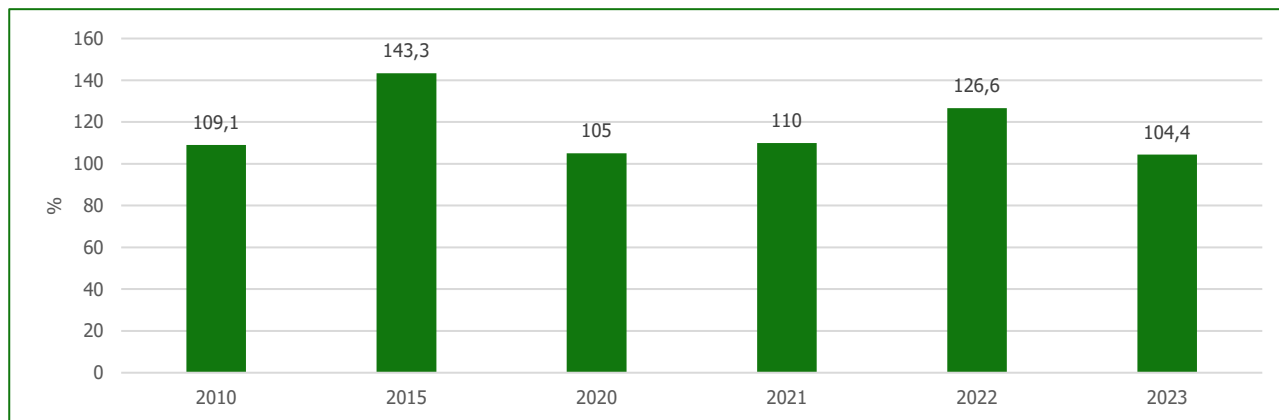

Рис. 1. Динаміка індексу споживчих цін в Україні впродовж 2010-2023 рр., (%). (Джерело: складено на основі [13])

2014 р. відбулося стрімке зростання інфляції до 24,9%, що обумовилося девальвацією гривні в умовах зниження валютних надходжень через воєнний конфлікт на сході України та анексію Криму.

Аналіз рівня інфляції впродовж 2010-2023 рр. показує, що найбільш гостра динаміка відбулася 2015 року, коли індекс споживчих цін зріс практично в півтора раза та становив 143,3%. Саме в цей період різко подорожчали продукти харчування й стався стрибок обмінного курсу валюти, який спровокував паніку на споживчому ринку, а населення намагалося швидко витратити гривневі заощадження. Небазова інфляція обумовила основний внесок у зростання ІЦІ, зокрема внаслідок зростання цін на плодоовочеву продукцію. Зокрема овочі в умовах сезонного зниження запасів подорожчали на 17,8%, фрукти через значну імпортовану частку – на 13,5% [14]. Таким чином, ці інфляційні процеси призвели до зниження рівня доходів від надання послуг гостинності, втрати кількості гостей, а відповідно й зниження попиту на послуги гостинності. Адже в міру того, як ціни зростали, гості скоротили витрати на харчування в ресторанах, подорожі. Це й призвело до зниження рівня заповнюваності готелів і зниження доходів для ресторанів. Так, 2015 року підприємства України в царині тимчасового розміщення й організації харчування зазнали збитків у розмірі 6874869,7 тис грн. [13].

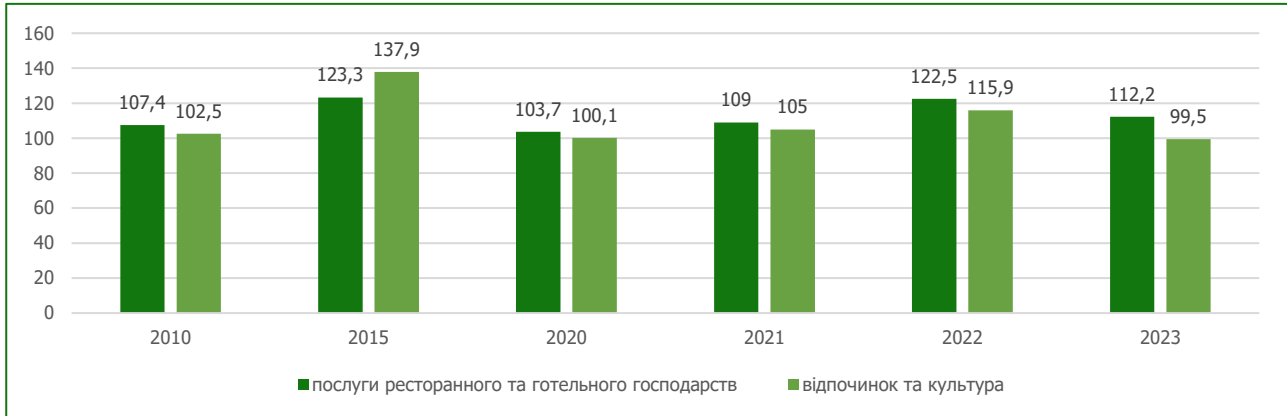
Не менш вагомим економічним показником, що впливає на трансформацію індустрії гостинності, є девальвація, тобто зниження курсу національної валюти стосовно інших, більш стійких валют. Девальвація також означає меншу купівельну спроможність та може тягнути за собою підвищення цін на послуги й імпортні товари. Найчастіше на девальвацію впливають такі чинники, як нестабільна ситуація в країні, криза; знижений офіційний обмінний курс; перевищення попиту на валюту; недостатній контроль за грошима; зовнішні економічні фактори [15].

Саме 2014 року відбулася обвальна девальвація гривні, основною причиною якої стали озброєні протистояння на майдані, зміна уряду, збройний конфлікт на сході України та анексія Криму. Усі ці події спровокували високі інфляційні коливання, які супроводжувалися закупівлею українцями продуктів харчування у великих кількостях, а у відповідь багато товаровиробників і ритейлерів неогрунтовано підвищували ціни на товари.

На індустрію гостинності припадає 10,4% світового ВВП, і прогнозують, що цей відсоток зросте ще на 10% протягом наступних десяти років. Також індустрія гостинності є надзвичайно важливою для великої кількості зайнятого населення, адже відповідає за 313 мільйонів робочих місць у всьому світі, що становить 9,9% від загальної кількості зайнятих. Саме тому це життєво важлива галузь для економік у всьому світі. Туризм як ключовий чинник розвитку індустрії гостинності є потужним драйвером економічного розвитку. Так, туризм забезпечує 10% ВВП Європейського

Союзу, від 2,6% у Словаччині до 25% у Хорватії (дані за 2020 рік). В Україні цей показник коливається в межах 1,4-9% [16].

Зниження рівня інфляції призводить до стабілізації національної валюти та, відповідно – рівень цін на продукцію, послуги знижується, а також зменшуються витрати підприємства для виготовлення товарів, послуг. Хоча зараз рівень інфляції залишається високим, порівняно з нормальним значенням для стабільної економіки, відбувається зниження інфляційних очікувань населення, які можуть активізувати зростання споживання послуг гостинності.

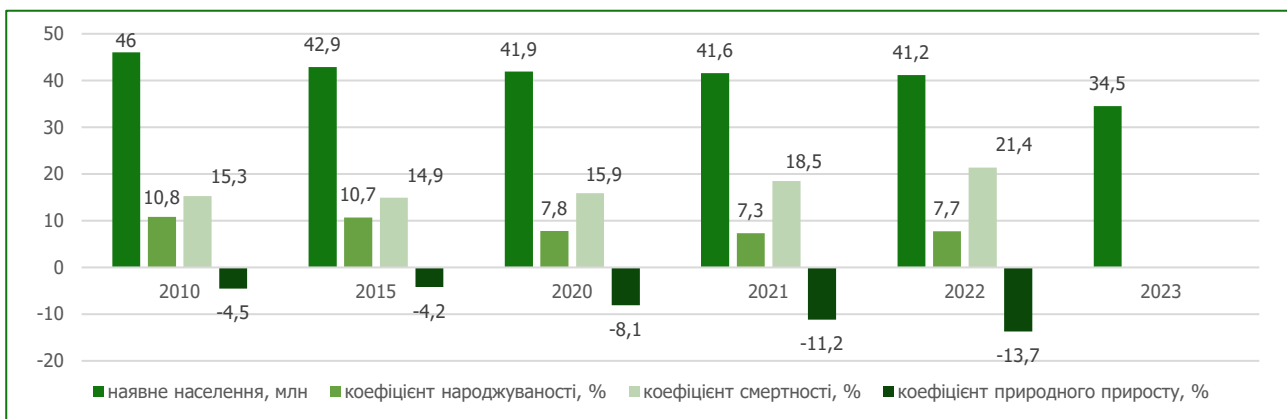

Рис. 2. Індекс споживчих цін на послуги ресторанного, готельного господарств, відпочинок і культуру в Україні впродовж 2010-2023 рр., %. (Джерело: складено на основі [13])

Індекс споживчих цін на ресторани та готельні послуги (Рис. 2) 2023 року є вищим за середній індекс інфляції в країні та становить 112,2%, що негативно впливає на розвиток індустрії гостинності, адже свідчить про те, що собівартість закупки та відповідно ціни на послуги рестораних і готельних підприємств залишаються стабільно високими, що не сприяє зростанню попиту на послуги гостинності в умовах кризового періоду. Краща ситуація спостерігається з послугами з надання відпочинку та культури, де індекс споживчих цін становить 99,5%, що на 14% знизився 2023 р. порівняно з 2022 р.

Соціально-демографічні чинники. Не менш вагомими чинниками впливу на розвиток індустрії гостинності є соціально-демографічні, на основі яких можна визначити вікову категорію гостей, культуру споживання різних національних страв, цінності, що відображаються в пам'ятках архітектури, історичних постатях, звичаях, обрядах.

Аналіз статистичних даних демографічної ситуації в Україні впродовж 2010-2023 рр. вказує на значне скорочення наявного населення в країні (Рис. 3). За різними джерелами, кількість наявного населення в Україні 2023 року становить 36,8 млн осіб, що на 9,2 млн менше порівняно з 2010 роком і на 4,4 млн – з 2022 роком. Саме світова пандемія була вагомою причиною зменшення кількості населення 2020 року через велику кількість смертей унаслідок захворювань Covid-2019, а повномасштабна війна в Україні 2022 року спричинила значне скорочення населення на основі низького коефіцієнта народжуваності та високого – смертності.

Рис. 3. Демографічні показники розвитку України впродовж 2010-2023 рр. *Примітка: *- без урахування тимчасово окупованої території Автономної республіки Крим, м. Севастополя й тимчасово окупованих територій у Донецькій і Луганській областях. (Джерело: складено на основі [11; 13])

Міграція є своєрідним соціальним «каталізатором» і безпосередньо впливає на правосвідомість учасників міграційного процесу. Внутрішня міграція характеризує рівень мобільності населення. Зміна місця проживання зазвичай не є спонтанною й залежить від багатьох чинників: економічних, географічних, кліматичних, культурних тощо.

Під час війни в Україні міграційні процеси є практично некерованими, адже складна ситуація в країні зумовлює появу великої кількості вимушених внутрішніх переселенців, які активізують міграційні процеси та суттєво впливають на формування потоку гостей і туристів у царині гостинності.

2010-2012 рр. характеризуються міграційним приростом населення (Рис. 4), а пояснюється така ситуація поліпшенням економічної ситуації та показників добробуту населення. Але у 2014-2015 рр. спостерігається поступове зниження показника, спричинене воєнними діями на сході країни, невизначеною економічною ситуацією в державі. 2020 рік характеризується зниженням міграційного приросту до 9300 осіб, але вже 2021 року міграційний приріст сягнув 21300 осіб. Така тенденція 2020 року зумовлена обмеженнями на пересування через епідемію COVID-19. Проте вже 2021 році приріст мігрантів зріс через відкриття кордонів і зняття обмежень [17].

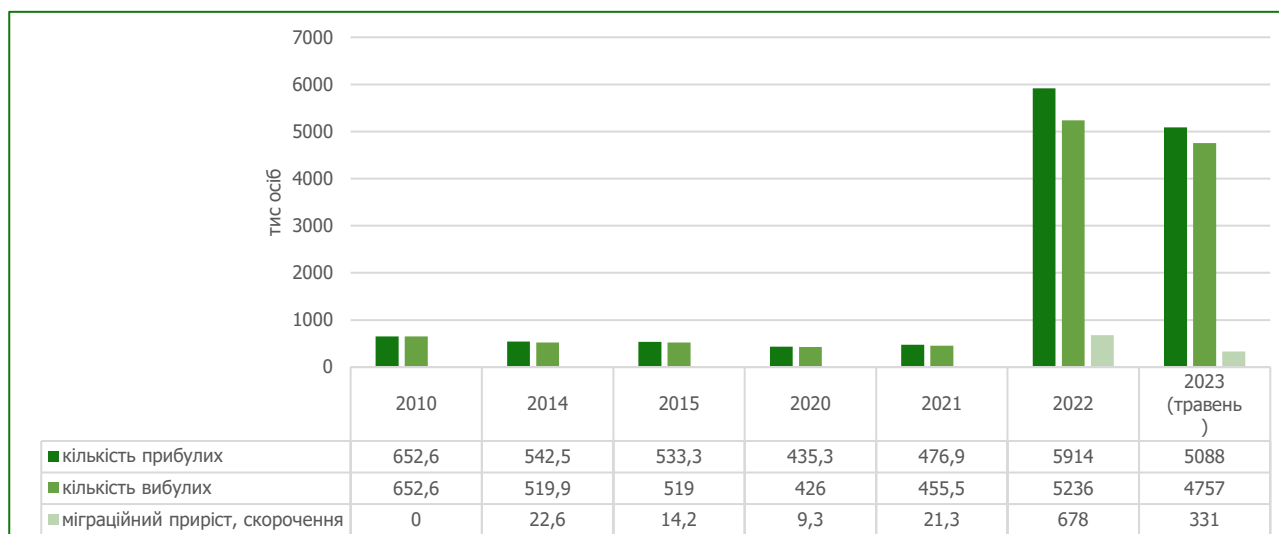

Рис. 4. Міграційні процеси в Україні впродовж 2010-2023 рр. (Джерело: складено на основі [13])

Міграційні процеси тісно пов'язані з формуванням туристичних потоків (див. Табл. 1) і вказують, що з початком повномасштабної війни в Україні кількість іноземних туристів суттєво зменшилася – на 46% 2022 року порівняно з 2021 роком. Дані щодо виїзних українських туристів за 2022 рік наразі відсутні, але виїзд громадян України за кордон зумовлювався лише однією причиною – війною. За різними оцінками, за кордоном перебувають від 4,7 до 5,8 млн українських біженців [18].

Безпекові чинники. Розвиток індустрії гостинності значною мірою залежить від безпекових чинників, а саме рівня забезпечення особистої безпеки гостя, туриста, працівника.

Безпека індустрії гостинності – це стан функціонування індустрії гостинності в державі (регіоні) в певний період, який характеризується відсутністю загроз життю учасників процесу гостинності та дозволяє створити відповідні умови стабільної діяльності закладів і задоволення потреб гостей (туристів).

До основних глобальних безпекових факторів впливу, які можуть негативно позначитись на розвитку індустрії гостинності, варто віднести: геополітичну нестабільність у країнах проживання та відпочинку туристів, гостей (політичні перевороты, терористичні атаки, воєнні конфлікти, війни); виникнення епідемій та пандемій у країнах проживання та відпочинку туристів; негативні природно-екологічні ситуації в країнах відпочинку туристів (екологічні катастрофи, природні катастрофи); негативний загальноекономічний стан і в країнах проживання туристів, і в країнах відпочинку [19].

Важливо розуміти, що процес взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників сприяє розвитку конкуренції на ринковій індустрії гостинності та розвитку суб'єктів гостинності, які досліджують ринок і розподіляють його на окремі сегменти, вивчають пропозиції гостей.

Індустрія гостинності – це один із найбільш потрібних і динамічних секторів економіки України, що здатний приносити реальний прибуток. На її розвиток впливає чимало факторів внутрішнього середовища, серед основних – тенденція зміни кількості закладів гостинності. Аналіз досліджень показує, що впродовж 2010-2022 рр. кількість суб'єктів індустрії гостинності змінювалася по-різному (Рис. 5).

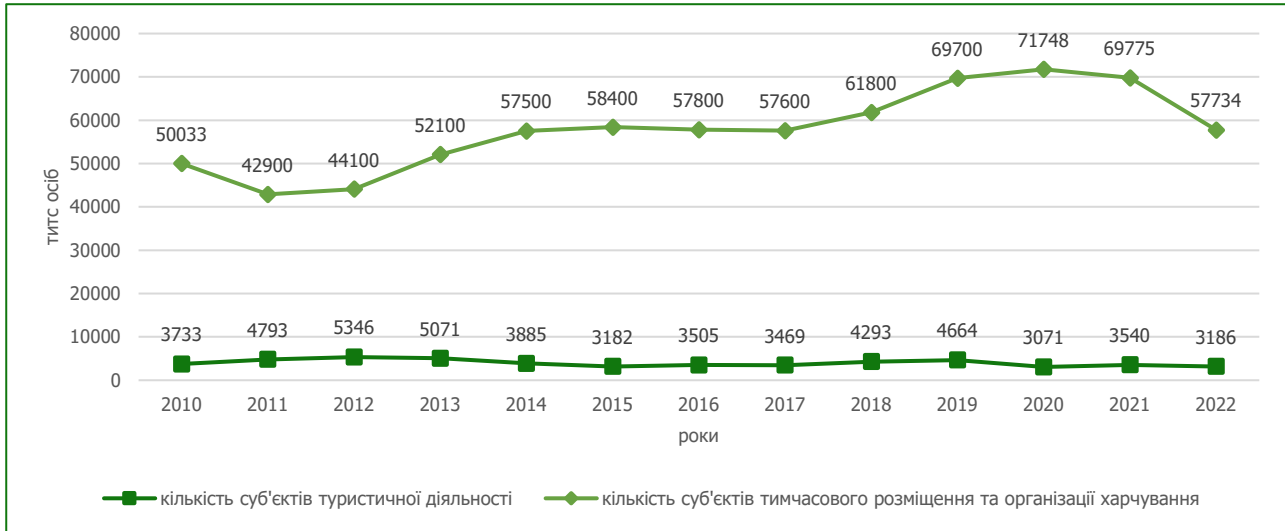

Рис. 5. Кількість закладів індустрії гостинності й туризму 2010-2022 рр. (Джерело: складено на основі [13])

До закладів туристичної діяльності відносять: туроператорів, турагентів і суб'єкти, що здійснюють екскурсійну діяльність. Протягом 2010-2017 рр. спостерігається тенденція практично рівноцінної кількості юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців (52-56%). Відповідно 2018 року зареєстровано 57% фізичних осіб-підприємців, а 2019 – 60%. Найбільш критичним періодом низької кількості закладів туристичної діяльності є 2015-2017 рр., що обумовлюється наслідками воєнних дій на сході України, а відповідно руйнуванням туристичної інфраструктури постраждалих підприємств. 2022 року кількість таких закладів зменшилася на 10% порівняно з 2021 роком. Щодо закладів тимчасового розміщення та організації харчування, то значну більшість становлять фізичні особи-підприємці, процентне відношення яких у період 2010-2022 рр. коливається в межах 86-88%, що свідчить про домінування на ринку підприємств малого й середнього бізнесу та скорочення частки великого.

Розвиток індустрії гостинності великою мірою залежить від підготовки кваліфікованого персоналу в закладах освіти, де одним із актуальних завдань є залучення до навчального процесу представників бізнесу та використання передового зарубіжного досвіду.

Упродовж тривалого часу заклади вищої освіти України не здійснювали професійної підготовки фахівців у царині гостинності. Підготовка фахівців спеціальностей "Туризм" і "Готельне господарство" забезпечується на різних рівнях акредитацій лише з 2002 р. 2004 р. Міністерство науки і освіти України затвердило галузеві стандарти вищої освіти України бакалаврів за напрямом підготовки 0504 "Туризм" спеціальностей 6.050400 "Готельне господарство" та 6.050401 "Туризм". Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 1719 (1719-2006-п) від 13 грудня 2006 р. [20], підготовка освітньо-кваліфікаційних рівнів "бакалавр", "спеціаліст", "магістр" із туризму та з готельно-ресторанної справи здійснюється в рамках галузі знань 1401 "Сфера обслуговування". Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 266 (1719-2006-п) від 29 квітня 2015 р. [21], підготовка освітньо-кваліфікаційних рівнів "бакалавр", "спеціаліст", "магістр" здійснюється в рамках галузі знань 24 "Сфера обслуговування" за напрямками підготовки 214 "Готельно-ресторанна справа" та 242 "Туризм".

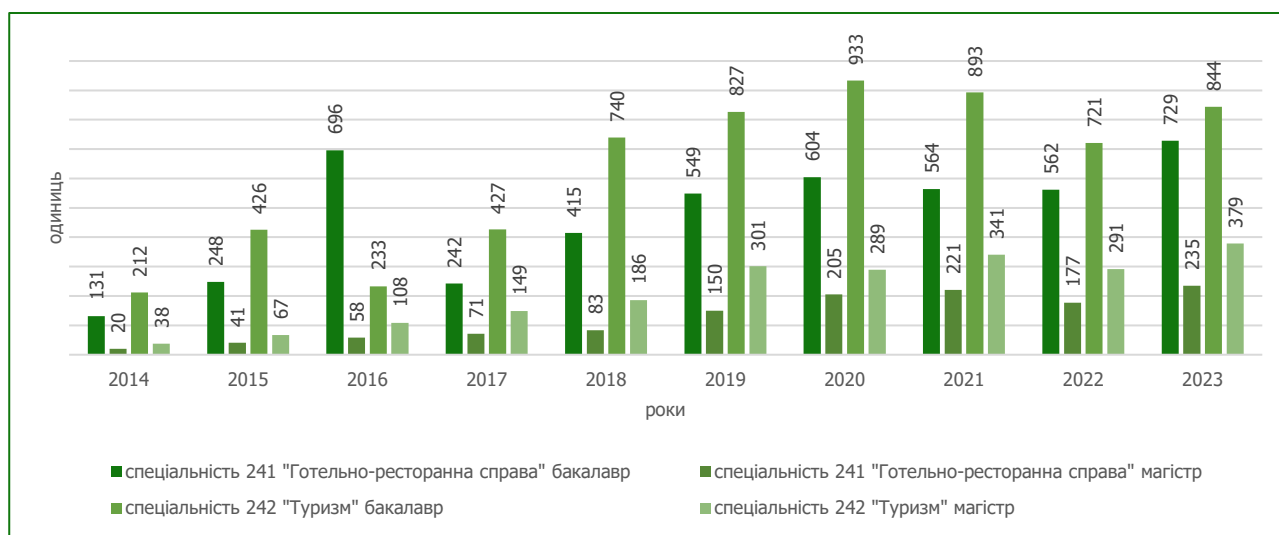
Сьогодні в Україні здійснюється підготовка фахівців індустрії гостинності першого (бакалаврського) рівня вищої освіти відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 241 "Готельно-ресторанна справа" від 04.03.2020 р. [22], другого (магістерського) рівня вищої освіти тієї ж спеціальності відповідно до Стандарту вищої освіти від 05.01.2021 р. [23] (Табл. 2).

Таблиця 2. Формування інституційної складової підготовки фахівців індустрії гостинності й туризму в закладах вищої освіти України.

Роки	Назва документа	Джерело
2002 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.04.2002 р. № 241 про введення до Переліку напрямів і спеціальностей напрямку підготовки 0504 "Туризм" зі спеціальностями "Туризм", "Готельне господарство" за освітньо-кваліфікаційним рівнем "бакалавр", "спеціаліст", "магістр" та "Організація обслуговування в готелях і туристських комплексах" за освітньо-кваліфікаційним рівнем "молодший спеціаліст"	[24]
2004 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2004 № 476 «Складові галузевого стандарту вищої освіти, Освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за напрямом 0504 «Туризм», фахове спрямування 6.050400 «Готельне господарство»	[25]
2006 р.	Постанова Кабінету міністрів України від 13.12.2006 № 1719 «Про перелік напрямів, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра»	[20]
2015 р.	Постанова Кабінету міністрів України від 29.04.2015 № 266 «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти»	[21]
2018 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.10.2018 № 068 « Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти»	[26]
2020 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 № 384 «Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти»	[22]
2021 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.01.2021 № 26 «Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 241 «Готельно-ресторанна справа» для другого (магістерського) рівня вищої освіти»	[23]
2022 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.02.2022 № 209 «Про затвердження Стандарту вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм» для другого (магістерського) рівня вищої освіти»	[27]
2023 р.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.08.2023 № 941 «Про затвердження Стандарту вищої освіти зі спеціальності 242 «Туризм і рекреації» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти»	[28]

Питання підготовки фахівців для індустрії гостинності дуже важливе для забезпечення конкурентоспроможного персоналу на ринку праці не лише в Україні, а й за кордоном. Відповідати сучасним вимогам ринку праці фахівці можуть за допомогою професійної освіти в закладах вищої освіти.

Аналіз даних свідчить, що кількість пропозицій закладів вищої освіти в Україні щодо підготовки фахівців за спеціальностями «Готельно-ресторанна справа» та «Туризм» 2023 року порівняно з 2014 роком зросла а 4 рази для бакалаврів та в 10 разів для магістрів (Рис. 6), що свідчить про широкий вибір абітурієнтами закладу вищої освіти у відповідному регіоні.

Рис. 6. Динаміка пропозицій ВНЗ України щодо спеціальностей «Готельно-ресторанна справа» та «Туризм» упродовж 2014-2023 рр. (Джерело: сформовано на основі [29])

Проведений аналіз розвитку індустрії гостинності в Україні на сучасному етапі дозволяє зробити висновок, що сьогодні, в умовах складної політичної, економічної ситуації в Україні, надзвичайно передову роль відіграють безпекові чинники, які залежать від процесу формування інституційної складової розвитку індустрії гостинності й туризму в

Україні. Саме забезпечення безпеки в індустрії гостинності й туризму потребує більш чіткої політики щодо формування адміністративно-правових засад забезпечення безпеки для всіх учасників процесу гостинності.

Пропонуємо розглянути модель формування інституційного середовища індустрії гостинності, включаючи чинники, процеси та інші компоненти їх взаємодії (Рис. 7).

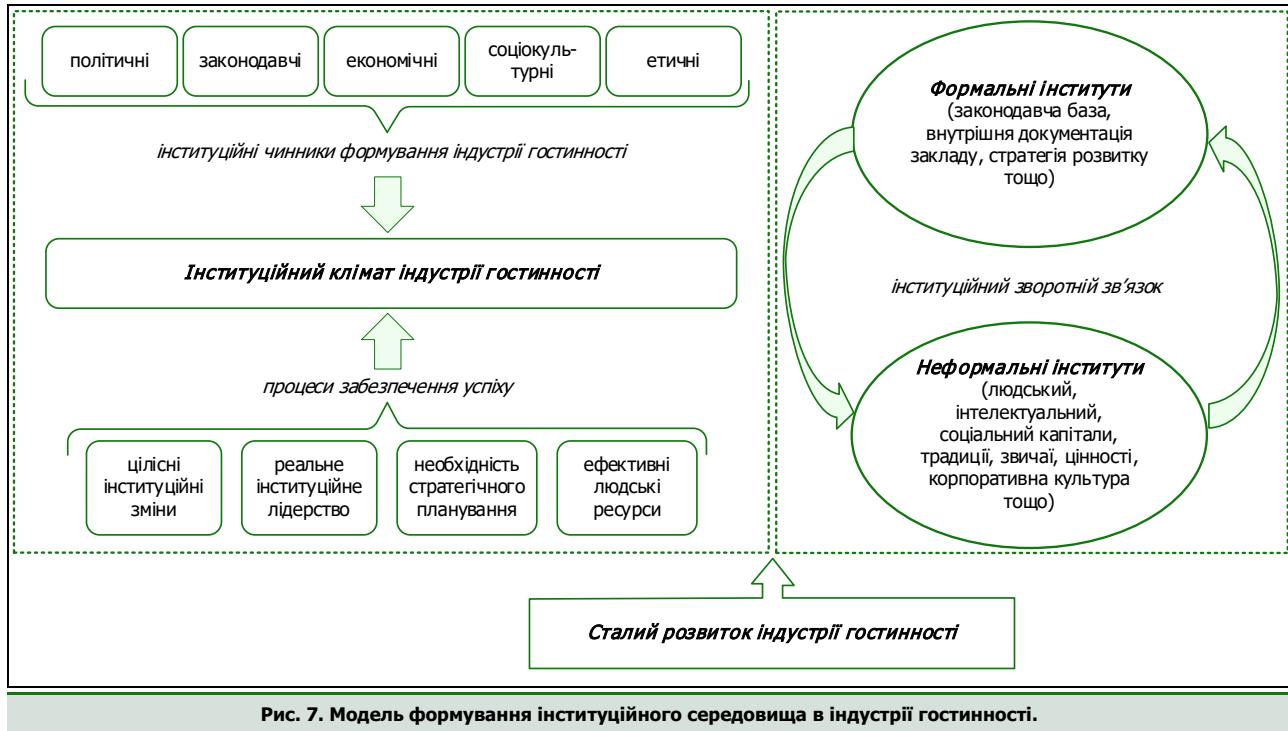

Рис. 7. Модель формування інституційного середовища в індустрії гостинності.

Відповідно до результатів дослідження праць вітчизняних і міжнародних науковців, інституційне середовище індустрії гостинності формується на основі інституційного клімату та взаємодії формальних і неформальних інститутів.

Під поняттям *інституційний клімат індустрії гостинності* ми маємо на увазі сукупність інституційних чинників, які визначають вектор впливу на процес формування інституційного середовища індустрії гостинності загалом. Формування інституційного клімату здійснюється під дією політичних, законодавчих, економічних, соціокультурних та етичних чинників, які максимально сприяють розвитку індустрії гостинності країни. Покращення інституційного клімату може відбуватися під дією процесів, які забезпечуватимуть успіх на певному етапі. До них належать:

- цілісні інституційні зміни (повинні бути систематичними, комплексними. Тобто додаткові програми, процедури, норми тощо не впливатимуть на значні зміни при відсутності систематичних та інтегрованих зусиль);
- реальне інституційне лідерство (суб'єктом прояву лідерства виступає організація, яка встановлює місію, чіткі та реальні цілі для досягнення);
- ефективні людські ресурси (при обмежених фінансових і людських ресурсах інституційні зусилля будуть марними, звідси виникає необхідність інвестування в навчання, програмування, розвиток персоналу);
- необхідність стратегічного планування (розробка коротко-, середньо-, довгострокового планування залежно від факторів зовнішнього середовища та оцінка їхньої ефективності).

Другою складовою ефективного формування інституційного середовища індустрії гостинності є взаємодія формальних і неформальних інститутів. Насамперед варто зазначити, що поняття «інститут» є мультидисциплінарною категорією та має широкий спектр тлумачень. У нашому дослідженні ми розглядаємо інститут як певну систему правил, норм, цінностей. Взаємодія формальних і неформальних інститутів, на нашу думку, проявляється в інституційному зворотному зв'язку, тобто обміні інформацією між формальними та неформальними інститутами й координації певних змін. Цей зв'язок може впливати на подолання певних інституційних перешкод. Основними інституційними перешкодами в індустрії гостинності в Україні, на нашу думку, є: кризова ситуація, спричинена воєнною агресією росії проти України; недостатньо сформована законодавча база, яка регулює діяльність закладів туристичного й готельно-ресторанного бізнесу; нерозвинена система підготовки фахівців цієї царини; слабка інвестиційна політика; відсутність державної науково обґрунтованої програми розвитку закладів індустрії гостинності.

Ефективна «співпраця» задіяних складових формування інституційного середовища індустрії гостинності сприятиме сталому розвитку індустрії гостинності. Основним завданням сталого розвитку індустрії гостинності є здатність управляти всіма видами ресурсів із метою не лише задовольнити економічні, естетичні та соціальні потреби гостя, але й підтримати культурні та екологічні цінності.

На індустрію гостинності та туризму суттєво впливають рішення місцевої влади, політична стабільність країни, вибори тощо. Наприклад, у разі політичних заворушень або будь-якої іншої надзвичайної ситуації уряд може накласти заборону на поїздки. Це рішення може завдати прямої шкоди закладам гостинності, які значною мірою залежать від туристів (гостей), які приїжджають із різних регіонів, шукають тимчасове житло, харчування, відпочинок. Також вибори чи подібні зміни в уряді можуть бути й сприятливими, і шкідливими для індустрії гостинності. Політична партія може ухвалити певні рішення на користь сектора гостинності, водночас інша політична партія може їх зняти, ураховуючи свою думку щодо розвитку галузі.

Таким чином, сьогодні, в складних умовах функціонування української держави, є нагальна потреба вдосконалення системи державного регулювання діяльності індустрії гостинності з урахуванням чинників безпеки та захисту всіх учасників туристичних послуг і послуг гостинності.

ДИСКУСІЯ

На основі досліджень виявлено, що основними причинами бурхливого розвитку індустрії гостинності у XX ст. є чинники середовища, серед яких економічні, соціальні, демографічні та безпекові. Одними з головних чинників, що мають опосередкований вплив на розвиток індустрії гостинності, є економічні чинники, адже невеликі коливання в економіці можуть змусити людей витратити менше чи більше в індустрії гостинності. Виявлено, що в результаті зростання кількості населення, а відповідно коефіцієнта природного приросту, збільшується потенціал гостинності, а саме кількість гостей, нарощування трудових ресурсів, підвищення ефективності діяльності, прибутковість закладів гостинності. Запропоновано трактувати економічну категорію «безпека індустрії гостинності» як стан функціонування індустрії гостинності в державі (регіоні) в певний період, що характеризується відсутністю загроз життю учасників процесу гостинності та дозволяє створити відповідні умови стабільної діяльності закладів і задоволення потреб гостей (туристів).

Взявши за основу напрацювання вітчизняних учених Давидової О. Ю., Онищук Н. В., Шевчук Ю., Гуменюк А. та інших дослідників, на основі аналізу особливостей розвитку індустрії гостинності в Україні в умовах сьогодення ми з'ясували вплив безпекових, економічних, соціально-демографічних чинників на розвиток індустрії гостинності.

Виявлено, що розвиток індустрії гостинності суттєво залежить від підготовки кваліфікованого персоналу в закладах освіти, де одним із актуальних завдань є залучення до навчального процесу представників бізнесу та використання передового зарубіжного досвіду. Нами сформована інституційна складова підготовки фахівців індустрії гостинності й туризму в закладах вищої освіти України. Також проаналізована динаміка пропозицій ЗВО України щодо спеціальностей «Готельно-ресторанна справа» й «Туризм» упродовж 2014-2023 рр. Отримані результати допоможуть сформувати показники попиту та пропозиції на відповідні спеціальності, що в подальшому зорієнтують роботодавців на можливість отримати кваліфікованого працівника.

Сьогодні передумовою успішного функціонування закладів індустрії гостинності в Україні є сформоване якісне інституційне середовище. Саме тому ми пропонуємо розглядати модель формування інституційного середовища в індустрії гостинності під дією політичних, законодавчих, економічних, соціокультурних та етичних чинників із включенням формальних та неформальних інститутів.

ВИСНОВКИ

В українському законодавстві нечітко сформовано розуміння індустрії гостинності, яке часто інтерпретують як царину туризму, тож, відповідно, більшість економічних, статистичних показників указують для царини туризму, до якої відносять заклади тимчасового розміщення, організації харчування й діяльність закладів із забезпечення стравами та напоями. Саме тому складно відокремити більшість показників царини туризму від пропонованого нами розуміння індустрії гостинності.

Таким чином, аналіз статистичних даних дав можливість розглянути процес впливу різних чинників на розвиток індустрії гостинності в Україні. 2010-2023 рр. – період із різними коливаннями зростання витрат, а відповідно, має різні показники щодо розвитку індустрії гостинності, які в основному позитивно проявляються у 2018-2019 рр., коли

знижувався рівень інфляції, зростав дохід від надання туристичних послуг, значно покращувалися соціально-економічні показники впливу на розвиток індустрії гостинності, частково збільшувалася кількість суб'єктів індустрії гостинності й туристів, покращувалася динаміка підготовки фахівців спеціальностей «Готельно-ресторанна справа» й «Туризм».

Ефективне інституційне середовище стимулює розвиток індустрії гостинності. Якісна інституційна структура, що характеризується суворим верховенством права, контролем над корупцією, свободою вираження поглядів, стабільним політичним середовищем, кращою якістю регулювання та ефективним управлінням, може відкрити новий шлях для послуг гостинності.

Подальші наші дослідження будуть спрямовані на вдосконалення нормативно-правової бази формування якісної концептуальної основи розвитку індустрії гостинності в Україні.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ

Розробка концепції: Гузар У.

Супровід даних: Петришин Н., Тихоновський М.

Формальний аналіз: Гузар У., Тесля О.

Методологія: Гузар У., Голод А.

Джерела: Гузар У., Тихоновський М.

Контроль: Гузар У., Паска М.

Перевірка: Гузар У., Голод А.

Дослідження: Гузар У.

Візуалізація: Гузар У.

ФІНАНСУВАННЯ

Автор(-и) не отримували(-ли) фінансування для цього рукопису.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автор(-и) заявляє(-ють) про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

- Osypchuk, M. (2011). Transformation of the hotel industry of Ukraine: Present and prospects. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/5754/1.pdf>
- Tarasyuk, H., & Pyankov, V. (2022). Hospitality industry of Ukraine: Establishment and development. http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/43_2022ua/26.pdf
- Thang Quyet NGUYEN, Hoa Thi Thu NGUYEN (2020). Factors Affecting Industry and University Collaboration in Education in the Hospitality Industry in Vietnam: A Business Perspective. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 7(2), 291-300. <http://dx.doi.org/10.13106/jafeb.2020.vol7.no2.291>
- Jawabreh, O., Masa'deh, R., Mahmoud, R., & Hamasha, S.A. (2020). FACTORS INFLUENCING THE EMPLOYEES SERVICE PERFORMANCES IN HOSPITALITY INDUSTRY CASE STUDY AQBA FIVE STARS HOTEL. *GeoJournal of Tourism and Geosites*, 29(2), 649– 661. <https://doi.org/10.30892/gtg.29221-496>
- Davydova, O., & Zinchenko, K. (2023). Current prerequisites of the innovative development of the restaurant business. *Innovations, hospitality, tourism: science, education, practice: coll. theses add. III All-Ukrainian science and practice conf. minor of scientists, asp. and studies with international participation. Lviv: LDUFK named after Ivan Boberskyi.* p. 67-70.
- Onishchuk, N.V. Development of the hospitality industry in Ukraine and the world. *SKHIDNA YEVIROPA: EKONOMIKA, BIZNES TA UPRAVLINNA*, 4(21), 297-304. http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/48.pdf
- Shevchuk, Y. (2020). Current state and prospects of development of the hotel business of Ukraine: factors and problems. *Bulletin of the Kyiv National University of Technologies and Design. Economic sciences series*, 1(143), 41-51. <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/15778>
- Humenyuk, A. (2022). Factors of the development of the hospitality sphere. *Innovation economy*, 1(2022). <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.1.10>
- Stegney, M., & Khuastova, K. (2020). Microeconomic factors of the development of hospitality enterprises in the

- region. *Business Inform*, 11, 165–170.
<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-11-165-170>
10. Wikipedia. (n.d.).
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F>
  11. Statistical yearbook of Ukraine for 2014. (n.d.). State Statistics Service of Ukraine.
https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_z_b.htm
  12. Petryk, O. (2012). Inflation in Ukraine and its forecasting in the National Bank. *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, 5, 8-12.
https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=mRoGFjkAAAAJ&sortby=pubdate&citation_for_view=mRoGFjkAAAAJ:rO6llkc54NcC
  13. State Statistics Service of Ukraine. (n.d.).
<https://www.ukrstat.gov.ua/>
  14. National Bank of Ukraine. (n.d.).
https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/CPI_2015-01.pdf?v=4
  15. Hrubryna, A. (2023, July 20). Lowers the standard of living and increases inflation. What is hryvnia devaluation and where is our currency in the world now.
<https://vikna.tv/dlia-tebe/ekonomiya/devalvacziya-gryvni-shho-cze-ta-na-yakomu-mischi-ukrayinska-valyuta-u-sviti/>
  16. Huzar, U., Holod, A., Paska, M., Felenchak, Y., & Fedoryshyn, L. (2022). The establishment of the hospitality industry as a factor of increasing the competitiveness of the national economy. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(44), 208–215.
<https://doi.org/10.55643/fcaptop.3.44.2022.3596>
  17. Tokar, V.M., & Gbur, Z.V. (2023). Analysis of population migration indicators: internal and external. *Problems of modern transformations. Series: Law, Public Management and Administration*, 7. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2023-7-02-11>
  18. Solohub, I. (2024, January 16). Return or stay? What factors influence the decisions of Ukrainian refugees.
<https://voxukraine.org/povernutysya-chy-zalyshytysya-yakichynnyky-vplyvayut-na-rishennya-ukrayinskyh-bizhentsiv>
  19. Barvinok, N. (2022). Impact of global security factors on the development of international tourism in Ukraine. *Science and perspective*, 4(11), 139-151.
[https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4\(11\)-139-151](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-4(11)-139-151)
  20. Postanov Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 1719 (1719-2006-p) vid 13 hrudnya 2006 r. Pro perelik napryamiv, za yakymy zdiysnyuyet'sya pidhotovka fakhivtsiv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh za osvitr'o-kvalifikatsiynym rivnem bakalavra. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1719-2006-%D0%BF#Text>
  21. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny № 266 (1719-2006-p) vid 29 kvitnya 2015 r. Pro zatverdzhennya pereliku haluzey znan' i spetsial'nostey, za yakymy zdiysnyuyet'sya pidhotovka zdobuvachiv vyshchoyi osvity.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-%D0%BF#Text>
  22. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 04.03.2020 № 384 «Pro zatverdzhennya Standartu vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 241 «Hotel'no-restoranna sprava» dlya pershoho (bakalavr's'koho) rivnya vyshchoyi osvity».
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/03/241-Hotel-restor.sprava-bakalavr-VO.18.01.pdf>
  23. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 05.01.2021 № 26 «Pro zatverdzhennya Standartu vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 241 «Hotel'no-restoranna sprava» dlya druho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity».
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>
  24. Loik, H. (2013). Components, criteria and indicators of formation of professional competence of future tourism managers using information technologies. <https://www.int-konf.org/ru/2013/nauka-i-zhittva-suchasni-tendentsiji-integratsiya-u-svitovu-naukovu-dumku-23-25-05-2013/297-lojik-a-b-komponenti-kriteriji-ta-pokazniki-sformovanosti-fakhovoji-kompetentnosti-majbutnikh-menedzheriv-turizmu-zasobami-informatsiynikh-tekhnologij>
  25. Osvitr'o-profesiyna prohrama pidhotovky bakalavra za napryamom 0504 "Turyzm", Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny 14.06.2004 N 476.
https://zakononline.com.ua/documents/show/252229_252294
  26. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 04 zhovtnya 2018 r. № 1068 «Pro zatverdzhennya standartu vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 242 «Turyzm» dlya pershoho (bakalavr's'koho) rivnya vyshchoyi osvity».
<https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-standartu-vishoyi-osviti-za-specialnistyu-242-turizm-dlya-pershogo-bakalavrskogo-rivnya-vishoyi-osviti>
  27. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 21.02.2022 № 209 «Pro zatverdzhennya Standartu vyshchoyi osvity za spetsial'nisty 242 «Turyzm» dlya druho (mahisters'koho) rivnya vyshchoyi osvity».
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2022/Standarty.Vyshchoyi.Osvity/Zatverdzeni.Standarty/02/21/242-Turyzm-mahistr-21.02.22-1.pdf>
  28. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrayiny vid 03.08.2023 № 941 «Pro zatverdzhennya Standartu vyshchoyi osvity zi spetsial'nosti 242 «Turyzm i rekreatsiji» dlya tret'oho (osvitr'o-naukovoho) rivnya vyshchoyi osvity».
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2023/04.08.2023/242-Turyzm.i.rekreatsiya-dok.filos.941-03.08.2023.pdf>
  29. Servis poshuku abiturientiv. (n.d.). <https://abit-poisk.org.ua/>

Uliana Huzar, Andrii Holod, Mariia Paska, Nataliia Petryshyn, Olga Teslya, Maksym Tykhonovskyi

FEATURES AND DEVELOPMENT PROSPECTS OF THE HOSPITALITY INDUSTRY IN UKRAINE

The article is devoted to the study of the transformational processes of the development of the hospitality industry in Ukraine at the current stage. The object of the study is the transformational processes that influenced the development of the hospitality industry during 2010-2023. It was revealed that the main reasons for the rapid development of the hospitality industry in the 20th century. there are environmental factors, including economic, social, demographic, international and security factors. The factors of the transformation of the hospitality industry are analyzed on the basis of available statistical data, which clearly indicate the changes that occurred at the current stage of the industry's development. One of the main factors that have an indirect effect on the development of the hospitality industry is economic factors because small fluctuations in the economy can make people spend less or more in the hospitality industry. It was revealed that as a result of population growth and, accordingly, the rate of natural increase, the potential of hospitality increases, namely the number of guests, increasing labour resources, increasing the efficiency of operations, and the profitability of hospitality establishments. The international factors influencing the development of the hospitality industry, which play a significant role in the formation of the country's budget and its investment attractiveness, are studied. An analysis of the transformational processes of development of the hospitality industry on the basis of statistical information on the training of qualified personnel in educational institutions is carried out, as well as the author's own interpretation of the economic category of «security of the hospitality industry» and a model of formation of the institutional environment in the hospitality industry in a crisis are proposed. The results of the study can become the basis for developing a strategy for the development of the hospitality industry in Ukraine in the context of overcoming the crisis and solving issues related to risk management.

Keywords: analysis, transformation, hospitality industry, economy, demography, security, institutional environment, personnel training

JEL Classification: O11, P47, I21